

Direcció Newsletter: Esther Grau, Diana Marre i Beatriz San Román
Redacción de los contenidos de este número: Claudia Fonseca
Traducció: Bruna Álvarez i Victòria Badia
Documentació: Anaïs Vidal
Format i maquetació: Sofía Gaggiotti
Difusió: Maria Galizia
ISSN: 2013-2956

**"Guerra" dins l'àmbit de l'adopció contemporània:
fer front a la realitat dels nens amb necessitats especials**

Claudia Fonseca

Els contes sobre circulació de nens - en els quals nens de totes les edats són criats per adults que no en tenien - abunden en tots els racons de la nació. De fet, els antropòlegs han mostrat de manera consistent, a tot el món, que la circulació de nens no és un fenomen excepcional, existint una àmplia evidència d'aquesta pràctica (en les seves diferents formes), des dels Inuit del nord de Canadà als kanak de l'Oceania Francesa, des del cicle vital dels servents a l'Anglaterra dels Tudor a la família "postmoderna" que suposa freqüents divorcis i padrastres/madrastres. De fet, els antropòlegs sostenen que la circulació de nens només es converteix en excepcional quan es veu des de la perspectiva d'un observador euro-americà, que s'ha acostumat a una forma històrica particular de la família nuclear, en la qual els nens han de créixer, des del naixement fins a l'edat adulta, sota la cura d'un únic parell d'adults -preferiblement els seus progenitors.

Adopció
Carme Solé Vendrell

Aquesta Newsletter es publica amb el recolzament del Ministeri de Ciència i Innovació a través del projecte I+D *Adopción Internacional y Nacional: Familia, educación y pertenencia: perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MICIN CSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI)

AFIN

Com sabem, la naturalització d'aquest model, sobretot entre les classes mitjanes, ha estat enorme, silenciant la presència, fins i tot en les poblacions euro-americanes, d'una sistemàtica circulació de nens. Diverses mares entre les poblacions negres d'Amèrica del Nord serien un exemple d'això. Jo mateixa he descrit la multiplicitat de mares dels nens dels barris pobres del Brasil, que transiten entre les diverses llars de la seva família extensa, dels patrons, i altres menes de pares adoptius que ells o les seves mares han disposat. Per citar només un exemple recent, els primers anys de l'epidèmia de la SIDA al Brasil, relacionada amb l'abús de drogues sobretot entre els adults joves, va implicar altes taxes de mortalitat, causant que un bon nombre de nens quedessin literalment orfes. Un estudi sistemàtic dels "orfes de la SIDA" suggereix que la gran majoria d'aquests nens van ser absorbits per la família extensa o per altres membres que en van tenir cura dins la comunitat (Doring 2005). El fet que només el 5% acabés en les institucions (o legalment adoptats) és un indicador de la rellevància de les xarxes tradicionals de circulació de nens. Els estudis estadístics suggereixen que, fins i tot a la fi de 1990, un bon nombre de nens brasilers estaven vivint amb adults que no eren els seus pares biològics. (Serra, 2003).

L'adopció plena legal, amb tota la parafernàlia d'avui dia, segueix, per descomptat, una dinàmica d'encuny propi - una de les particularitats dels nens és la pertinença a la seva nova llar adoptiva,

juntament amb la ruptura total amb la seva família biològica. El meu argument és que l'adopció plena moderna ha tingut èxit en l'estigmatització i la repressió de les pràctiques locals de circulació de nens. I ho ha fet gràcies a un conjunt globalitzat de tecnologies que han circulat des del final de la Segona Guerra Mundial - que inclouen no només les conferències internacionals i la legislació escrita, sinó també les històries de salvament de nens, que presenta l'adopció com l'acte de generositat de les persones que acullen els orfes de guerra.

Brazil

Carme Solé Vendrell

La guerra i la circulació de nens: foment de refugiats, adopció dels orfes

Certament, com ningú pot negar, i com àmpliament demostra la investigació dels col·legues d'aquesta reunió, la guerra és molt real. Ha causat un enorme trastorn social, i ens insta a la invenció de tàctiques per a la supervivència física i emocional de les persones de totes les edats. Les guerres han estat històricament associades al desplaçament massiu de poblacions, els refugiats de la violència. L'evacuació sistemàtica dels nens de les zones de guerra és un fenomen més recent, que data de la primera meitat del segle XX - un moment en el qual milers de nens espanyols, que fugien de la guerra civil, eren acollits en llars europees; els joves jueus exportats des del cada vegada major imperi de Hitler; i els nens anglesos que van ser enviats a Amèrica del Nord o a qualsevol altre lloc de les colònies on poder escapar dels bombardeigs de la Segona Guerra Mundial (veure Marre i Briggs 2009). De tota manera, com aquests estudiosos assenyalen, en aquell moment, les accions de solidaritat no implicaven les connotacions de l'adopció de l'actualitat. Les famílies voluntàries d'acolliment expressaven la seva solidaritat amb la cura dels joves, sempre que fos necessari. Però ningú esperava del nen que assumís la identitat de la seva nova família, ni que adoptés la religió, la nacionalitat i la cultura de la seva nova llar. Es donava per descomptat que tots els interessats consideraven normal que, de vegades després d'anys de viure amb la seva "família de rescat", els nens poguessin ser sobtadament "repatriats", tornant als seus llocs d'origen.

Deportats

Carme Solé Vendrell

Com veiem, la circulació transnacional dels nens com a resultat de la guerra, ja era una realitat molt abans de la dècada de 1950. Tanmateix, en els cercles de l'adopció, el principi de l'adopció internacional com la coneixem avui dia és normalment atribuït a la guerra de Corea. El rebuig dels coreans cap als nens mestissos, engendrats pels soldats nord-americans, va servir com una espècie de servei inicial per a un procés més general. La convergència d'una sèrie de factors va conduir, en particular als Estats Units, a les campanyes de salvació de nens, sovint d'inspiració religiosa, que van ser adoptats per tots els elements de l'espectre polític.

Aquest va ser un moment en què la comunicació de masses estava intensificant una forma d'humanitarisme a llarga distància. Karen Dubinsky, descriu la "iconografia visual de rescat" que va començar a circular en les revistes setmanals durant els anys cinquanta - fotos de nens demacrats de pell fosca, de vegades amb abillament exòtic - publicades per organitzacions de caritat buscant contribucions financeres. Dubinsky no nega als nens els eventuais beneficis certament derivats de campanyes d'aquest tipus. Tanmateix, interessada com està en el "simbolisme històric dels nens", concentra els seus esforços a mostrar com les imatges dels nens, "portadores, però mai creadores, de significat social" (p. 3), s'utilitzen com a vehicle d'ideologies nacionalistes. Un bon exemple d'això seria l'Operació Peter Pan durant els primers dies de la Cuba de Castro, una espècie de cinta aèria-transportadora per treure els nens de l'Havana. Evangelistes nord-americans, juntament amb la Veu d'Amèrica i altres iniciatives del govern dels EUA, van ser capaços de persuadir a famílies cubanes perquè salvessin els seus fills del comunisme, enviant-los a llars d'acolliment als Estats Units. Entre 1961 i 1962, més de 14.000 nens menors de 16 anys, sense anar acompanyats pels seus pares, van sortir de Cuba d'aquesta manera.

Ni existim

Carme Solé Vendrell

També durant els anys 60, Amèrica del Nord i Europa Occidental van ser testimonis d'una sèrie d'innovacions socials que suposarien un canvi en l'àmbit de l'adopció: la mobilització feminista per disminuir l'estigma contra la sexualitat de les dones; la participació cada vegada més elevada de les dones al mercat de treball, obtenint una major autonomia; la difusió de mitjans eficaços de control de la natalitat que va reduir dràsticament el nombre d'embarassos no desitjats. En altres paraules, les fonts tradicionals de bebès adoptables s'estaven assecant, exactament en un moment en què les parelles anaven, més que mai anteriorment, a la recerca de nens per "completar les seves famílies".

A Austràlia, Canadà i els EUA, un primer pas per compensar l'escassetat de nens, va implicar la moralització dels pobles aborígens. Els nens indígenes, separats dels seus no-aptos pares, serien enviats a viure amb famílies blanques de classe mitjana. Els historiadors es refereixen en aquest període com "the sixties (baby) scoop" a Canadà, i "la generació perduda" dels nens aborígens als Estats Units i Austràlia. No obstant això, els moviments socials defensors dels drets de les poblacions minoritàries aviat van captar la situació, i davant la rigorositat de la legislació contra les pràctiques abusives al seu país, els adoptants es van veure obligats a anar a l'estranger per trobar un nen adoptable.

Però alguna cosa havia canviat. La gent estava cada vegada menys disposada a simplement acollir aquests nens. L'adopció en si mateixa s'estava ajustant a la lògica de propietat de la família nuclear occidental. Durant els anys 60, l'adopció plena - que estipula la total ruptura amb la família biològica d'un nen - va ser inclosa en les legislacions nacionals de tot el món occidental, marginant, o fins i tot prohibint, les versions anteriors de la simple circulació de nens. També va ser en aquest moment quan l'expressió "orfes de guerra" es va estendre per abastar, no només els nens, els pares dels quals havien estat assassinats, sinó també aquells, els pares dels quals havien donat el seu "consentiment" per autoritzar l'adopció. (Els escèptics poden plantejar-se preguntes sobre la validesa del "consentiment" donat per persones en situacions d'extrema duresa, i que poden no estar familiaritzats amb els principis de l'adopció plena occidental)

Exemples freqüentment citats d'abusos i les seves conseqüències

Certament, sempre hi ha hagut crítiques dirigides al segrest de menors, ja sigui perpetrat per les agències estatals o per particulars. De l'evacuació forçada dels nens durant les guerres civils espanyola i grega, a la reglamentació dels nens després del denominat teló d'acer, els historiadors han documentat l'ús arbitrari del poder estatal per treure els nens de les seves "legítimes" llars. En la memòria més recent, el cas dels nens segrestats per la dictadura argentina dels anys 70 i 80, que va atreure l'atenció del món sencer, gràcies als valents esforços de les Madres de la Plaza de Mayo, i va posar en relleu el perill dels règims totalitaris en la mediació dels tràmits d'adopció.

Avui dia la por als règims totalitaris sembla haver donat pas al temor cap als agents individuals, pel que fa al segrest de nens de mares afectades per la pobresa a fi de "vendre" bebès per al seu propi benefici econòmic. Aquesta por al tràfic de nens ha justificat la redacció de certs principis en la legislació nacional i internacional sobre l'adopció: 1) que cap nen ha de ser apartat del seu lloc d'origen pel mer fet de la pobresa, i 2) que no ha d'haver-hi contacte entre els pares biològics i els adoptius. Per descomptat, episodis ben publicitats, com el recent incident de l'Arca de Zoé, al Sudan (o l'adopció d'un nen etiòp per part de l'estrella del pop, Madonna), donen fe dels veritables

perills de la circulació transnacional de nens en un món de desigualtats radicals. Tanmateix, els antropòlegs indiquen que la concentració en aquests casos sensacionalistes llança una espècie de cortina de fum entorn dels abusos quotidians comesos pels règims democràtics contemporanis en contra de les minories econòmicament discriminades.

Hostatges

Carme Solé Vendrell

AFIN

Carla Villalta, especialista en el tema de l'abducció de nens durant la dictadura militar argentina, assenyala un punt important. El seu argument és que, en molts casos, els militars van ser capaços d'ocultar el segrest de menors sota la legalitat de la llei d'adopció existent, precisament perquè els governs democràtics previs havien permès un ampli marge per al cessament unilateral dels drets dels pares, sobretot entre les famílies afectades per la pobresa. Ara bé, la protesta pública es va produir només quan aquesta forma de segrest es va sumar a la terrible violència del règim militar. En el cas del Brasil, jo mateixa he insistit que el fantasma del tràfic de nens té més a veure amb els trops de l'honor nacional i la fama dels mitjans de comunicació per l'escàndol, que amb les prosaïques operacions de la circulació de nens.

No obstant això, el llegat de la retòrica sobre "orfes de guerra", juntament amb el temor al tràfic de nens, torna els pares biològics rellevants només com a víctimes vulnerables, per ser vistos (si es dona el cas) a través d'un núvol de compassió, però no escoltats. En la circulació tradicional de menors, les mares biològiques prenen un paper actiu en la ubicació del seu fill; en la moderna adopció plena, una vegada que han signat el formulari de consentiment, se les exclou dels restants procediments, irrevocablement separades de tota informació relativa als seus fills. Crida l'atenció

que quan les mares biològiques finalment troben una veu, com en certs moviments socials d'Amèrica del Nord i Europa, portin a la ment analogies entre la seva situació i la de les víctimes de la guerra. Obligades per la legislació vigent a "renunciar" als seus fills, elles i els propis fills s'han convertit en MIAs ("Missing in action", ("desaparegut en acció") el que caldrà llegir com "Missing in adoption" ("desaparegut en adopció") (Model 2002: 42).

Àfrica

Carme Solé Vendrell

Situacions de violència estructural

Hi ha quelcom d'abominable en el fet d'intentar classificar les diferents situacions de violència. La violència de les situacions de guerra comporta les seves pròpies dinàmiques pertorbadores, igual que la violència de la pobresa crònica. No tinc cap interès a intentar declarar Brasil el país de les misèries més escandaloses, com si fóssim periodistes satisfent el seu apetit sensacionalista, o bé ONGs competint per subvencions limitades... De totes maneres, és innegable que la pobresa crònica, acompanyada de manca d'higiene, alimentació insuficient i epidèmies víriques, té efectes radicals sobre el creixement dels joves. En aquestes situacions, la circulació de nens serveix com una estratègia efectiva de supervivència - tal com he mostrat reiteradament en el meu treball de camp etnogràfic.

Durant els últims anys, al Brasil, els avenços en la distribució de medicaments per salvar vides, així com un sistema de benestar més eficaç, ha alterat aquest escenari, amb el descens de la mortalitat i l'increment dels ingressos. Així i tot, existeix una altra causa de mort - les guerres de bandes perpetrades a través del crim organitzat- que no sembla haver disminuït. Actualment, la taxa d'homicidis al Brasil és equiparable a la de les zones del món en guerra. Tal com va observar un periodista, "uns 55.000 brasilers van morir per homicidi el 2005 - uns pocs milers més de civils que en els tres anys de guerra a l'Iraq". 150 persones són assassinades cada dia, la majoria d'elles joves negres. (Un estudi de 1997 mostra una significativa diferència de deu anys en l'esperança de vida entre dones blanques i homes negres).

Un mar sense peixos
Carme Solé Vendrell

Fins a quin punt aquest “context local” influeix en les polítiques oficials del govern respecte a l'emplaçament de nens? En el Codi de la Infància de 1990 al Brasil, no queda ni rastre de les pràctiques tradicionals de circulació de nens. Des de llavors, el monopoli de l'adopció plena legal, juntament amb el rebuig dels programes que podrien encoratjar i recolzar a les famílies d'acolliment, han deixat poques opcions per a les persones que són incapaces de tenir cura dels seus fills/es. O bé els seus fills/es estan institucionalitzats o van a l'adopció. Tanmateix, podria donar erròniament la impressió que els professionals del complex camp del benestar infantil al Brasil no són conscients dels possibles abusos contra els pobres.

És veritat que, en certes instàncies, es troben apel·lacions simplistes que presenten l'adopció com una cura de salvació contra la pobresa i altres malalties socials. La Nova Llei d'Adopció del Brasil, ratificada el 2009, va tenir en compte, en el seu esborrany original, molt semblant a la Llei d'adopció dels Estats Units - una mesura dissenyada per buidar els refugis per a la joventut gestionats pel govern, lliurant ràpidament els joves “de risc” als braços dels pares adoptius. De totes maneres, cinc anys de protestes organitzades pels activistes, els quals temien una abducció massiva de nens de les seves famílies, l'únic crim de les quals era la indigència, va acabar imperant en les tendències més entusiastes de la llei, establint la reunificació familiar per sobre de l'adopció com a destinació prioritària per a la joventut institucionalitzada.

Aquesta no és la primera vegada que els professionals del camp de l'adopció han lluitat per implementar polítiques progressistes. Després dels escàndols dels inicis dels 80 que involucraven l'adopció internacional de nens del Brasil, els oficials del govern van prendre mesures per assegurar que l'adopció internacional fos utilitzada només com a últim recurs - per trobar famílies adoptives per a infants que cap brasiler desitja rebre a casa seva. Des que al Brasil no falten candidats desitjant adoptar nens blancs i saludables (l'última estimació va ser cinc candidats per cada nen disponible), això implica que els nens enviats a famílies adoptives d'ultramar són cada vegada més grans, de pell fosca i sovint amb problemes de salut. La meticulosa enquesta de Peter Selman sobre adopció transnacional mostra que els nens adoptats del Brasil són més grans que els de qualsevol altra nacionalitat.

Repeteix: a Brasil, avui, les autoritats de la majoria d'àrees del Brasil, estan seguint escrupolosament els principis de la progressista legislació internacional -- afavorint la reintegració familiar primer, les adopcions nacionals en segon lloc, i reservant l'adopció internacional només per a aquells nens que no han trobat una llar dins de les fronteres de la pròpia nació. Per tant, la gran majoria de nens que van a l'adopció tenen uns antecedents altament problemàtics; freqüentment són d'una edat més avançada, i porten amb ells els seus records. Tot i que encara hi ha persones disposades a afrontar el repte d'una "adopció amb necessitats especials", aquests infants difícilment podran competir amb els nens i nenes la necessitat d'adopció dels quals és de contextos més caòtics i represius. Els nens petits i exòtics que es van colar entre les escletxes de la vigilància del govern durant la guerra de Guatemala, fàcilment guanyen preferència al mercat de l'adopció de nens amb "necessitats especials". Encara millor, a la Xina, les nenes acabades de néixer, l'abandonament de les quals va ser produït per les altes mesures repressives de control de la població, podien ser imaginades com "no problemàtiques", atraient el volum de consumidors del "mercat de l'adopció". Quan no hi ha guerra, i la maquinària del govern sembla estar operant amb normalitat, els nens que van a l'adopció estan- o haurien d'estar- en un altre nivell.

La Guerra a casa

Em referiré, en el meu últim punt, a la recepció d'aquests infants amb "necessitats especials" en les llars adoptives. Abans de procedir, hauria d'assenyalar que els "problemes" de les necessitats especials dels adoptats són un assumpte delicat. He trobat, en certs ambients al Brasil, intents extremadament inquietants de captar algun tipus de diferència orgànica - localitzada normalment al cervell - en nens/es que han passat per situacions punyents. Un investigador del departament de genètica a la meua universitat suggereix que, com que viuen en una por constant, els cervells de la majoria dels nens/es dels barris baixos, resulten irreversiblement danyats. Aquestes perspectives no només no tenen en compte els factors culturals en l'experiència viscuda del "perill", sinó que al meu entendre també alimenten una nova forma d'eugenèsia, on les poblacions d'ingressos baixos són vistes com a emocionalment i cognitivament deficients. A l'altra banda de l'Atlàntic, trobem les nacions europees establint un tipus de classificació entre els nens/es adoptats/es de l'estranger, segons la seva nacionalitat.

A Barcelona, per exemple, les famílies adoptives estan avisades: els nens asiàtics i africans són millors a l'escola. Els de l'Est d'Europa i, ves per on, els llatinoamericans, sovint semblen ser aprenents més lents. Amb una avaluació no crítica de les circumstàncies específiques i polítiques governamentals que produeixen diferents perfils de nens/es adoptables, aquestes discussions podrien portar els observadors ingenus a imaginar algun tipus de jerarquia racial de la intel·ligència. Vist des d'aquesta perspectiva, els metges i la seva farmacopea, semblen ser la millor esperança per compensar les mancances que la violència natural o social ha forjat.

Òbviament, els antropòlegs rebutgen aquests discursos en els quals la “diferència” llisca cap a un estigma simplista, homogeneïtzador i que limita les oportunitats. D'altra banda, els antropòlegs han qüestionat una vegada i una altra la idea, sovint defensada pels pares adoptius i alguns professionals, que els joves adoptats no són diferents dels nens que han nascut en el si de la família. Aquest tipus de perjudici en un sentit invers, reverteix a considerar els orígens del nen adoptiu pràcticament irrellevants, si no invisibles. Això explica que l'antropòloga Barbara Yngvesson hagi observat entre els pares adoptius suecs, orgullosos de la tolerància racial del seu país, que simplement disminueixen la rellevància de la pell fosca dels seus infants nascuts a Etiòpia, insistint que són “100% suecs”. De la mateixa manera, les polítiques nacionals reben els estrangers adoptats amb els braços oberts, mentre contínuament posen obstacles als immigrants arribats de l'Índia, Guatemala, Etiòpia... les mateixes i idèntiques regions que produeixen els adoptats. Els antropòlegs han observat que la ironia d'aquesta situació no desapareix entre els nascuts a l'estranger i adoptats a Europa i Amèrica del Nord, els quals a mesura que creixen fins a l'edat adulta, es mouen entre la seva identificació amb els col·legues immigrants a l'escola, d'una banda, i de l'altra, les seves necessitats de viure les expectatives de ser 100% normal - per exemple, com si ells haguessin nascut en el si de les seves famílies i la seva nació adoptives.

Nena-i-ocell 07
Carme Solé Vendrell

Tal i com assenyala Rachael Stryker, actualment els infants adoptables no solament presenten més diferències físiques respecte als seus pares adoptius, sinó que també provenen d'ambients extremadament problemàtics.

“Abans de l'adopció, molts nens adoptats transnacionalment han sofert severos abusos, negligències o institucionalitzacions per llargs períodes de temps, o han estat adoptats de més grans. Està molt documentat, que aquests nens tenen dificultats en la seva transició cap a una vida de família nuclear durant el seu emplaçament de postguerra”. (2010: 2).

Stryker va concentrar la seva recerca en els casos més problemàtics: les famílies adoptives nord-americanes que estaven sotmeses a situacions radicals de teràpia en un últim esforç per crear vincles familiars amb els seus fills/es adoptats/es, majoritàriament originaris de l'Est d'Europa. És aquesta situació de fort conflicte familiar i imminent ruptura, el que ella anomena “la guerra a casa”. Stryker descriu com aquestes famílies adoptives visualitzen el passat del nen en termes de carença material i emocional que ha de ser compensada. I on la integració del nen en la nova família i societat hauria de resultar difícil, l'amor [p]arental es construeix com un agent curatiu, o una mesura que en última instància serà la gràcia salvadora...”- amor, materialitzat en forma de joguines, activitats d'oci, un viatge a Disneyland, i altres productes de consum. La idea de l'adoptat “naixent de nou” a la seva nova casa adoptiva, explica perquè els pares tenen dificultats per gestionar l'afecció del nen a robes velles, fotos, joguines trencades i certs rituals que semblen portar un record reconfortant de la seva situació prèvia a l'adopció.

Nena-i-poma 07
Carme Solé Vendrell

Els adoptats entrevistats per Stryker tenen la seva pròpia versió d'aquest procés. Alguns, després d'alguns anys a Amèrica, descriuen una ambivalència sobre el seu status familiar. Especialment, en els seus primers dies amb la família adoptiva, ells representen rituals que intenten combinar l'experiència familiar o institucional prèvia, amb les circumstàncies del present. Insisteixen a dormir o menjar al terra, són indiferents als regals, anhelan el contacte amb amics i cuidadors de la seva situació prèvia a l'adopció. Molts descriuen el seu sentiment d'aquesta manera: "Estar en una família és dur. És dur aprendre com fer-ho [Jo vaig intentar amb força] estar a la família. Però (aquesta no és) l'única que tenia". (p. 17).

Aquests sentiments apareixen rellevants en les narracions fins i tot d'adoptats amb èxit. L'estudiant suec Tobias Hubinette (ell mateix, adoptat de Corea), suggereix que aquestes famílies i els serveis d'adopció, en el seu esforç per negar els prejudicis de classe i raça, neguen la qualitat distintiva de la biografia dels nens. Fent això, aïllen a la persona adoptada, deixant per resoldre aquests problemes de forma individual.

"problemes desviats... quan s'identifiquen són freqüentment considerats patològics i medicalitzats, i atribuïts a una combinació de factors genètics i de la situació prèvia a l'adopció, com si res imaginable pogués anar malament en el moment en què els adoptats s'estan beneficiant del benestar i la civilització d'Occident" (2006:6).

Nòmades 5

Carme Solé Vendrell

REFLEXIONEM

Hubinette, com Yngvesson i Stryker, estant advocant pel *reconeixement* del passat dels adoptats: reconeixement de les condicions polítiques i socials que han donat lloc a la seva adopció, reconeixement de l'existència dels “altres significants” previs a l'adopció, reconeixement que hi ha molts prejudicis de classe i racials que suporten els adoptats, fins i tot en les seves noves i acomodades circumstàncies - resumint, reconeixement que en la integració dels adoptats en un tipus radicalment diferent de família i societat no tot són flors i violes. Els antropòlegs han criticat abastament el model “com-sí” de la família adoptiva- l'esforç de reproduir el que és percebut com a normalitat biològica, “com si” el nen adoptat hagués nascut en el si de la pròpia família (Modell 2002). Aquest qüestionament és fins i tot més profund en el cas dels nens amb necessitats especials. Es podria suggerir que aquesta necessitat dels nens és *menys* de sentir-se “100% normal” i *més* que les seves diferències es vegin - diferències que estan localitzades no en un desordre biològic, no simplement en la psicologia individual, sinó també en l'esfera de les trajectòries socials, culturals i polítiques. Essencialment el seu missatge és que ignorar els detalls biogràfics del passat del nen, és atreure problemes, no resoldre'ls. A més, entrar en una relació de mutu reconeixement provoca transformacions en totes les parts. És arribant a fer les paus amb la situació de guerra que va causar la circulació dels nens, i a través de la qual la gent jove continua navegant en les seves condicions actuals, que nosaltres - les famílies i les societats que es proposen “salvar” aquests joves- podem començar a tractar adequadament amb la nostra pròpia “guerra a casa”.

Pobresa infantil
Carme Solé Vendrell

...PER VEURE

La vergüenza. (Espanya, 2009. 107 min. David Planell).

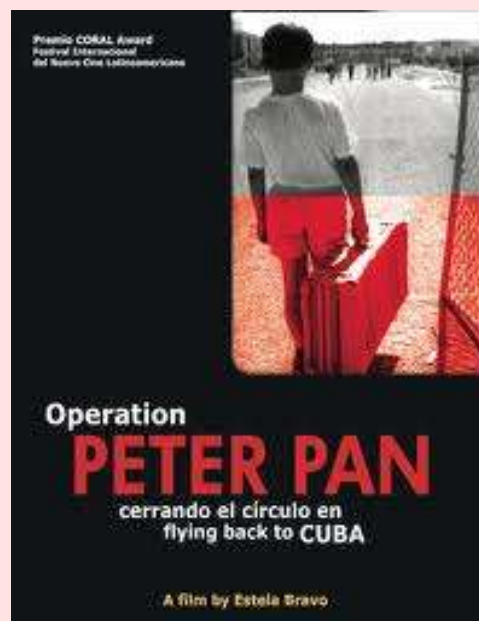
En Pepe i la Lucía no poden amb en Manu. Ho han intentat tot, però és inútil: el nen que varen adoptar encara no fa un any, els va gran, no aconsegueixen guanyar-se'l, i s'han decidit a "tornar-lo". Tanmateix, ben aviat s'adonen del preu que hauran de pagar si volen seguir endavant amb el seu pla... Òpera prima de David Planell, guionista nominat al Goya per "Siete mesas de billar francés" (coescrita amb Gracia Querejeta), que ha treballat en algunes de les sèries amb més d'èxit de la graella televisiva espanyola (Hospital Central, El comisario, MIR, etc.) i creador de coneguts curtsmetratges. (Filmaffinity).

Operación Peter Pan, cerrando el círculo en Cuba. (2008. 57 min. Estela Bravo).

Disponible on line: <http://www.cubainformacion.tv/index.php/cuba/historia/34277-operacion-peter-pan-cerrando-el-circulo-en-cuba-2008>

En els anys immediats a la Revolució cubana (1959), el Departament d'Estat dels USA condueix 14.000 nens/es i adolescents fins a Miami, com a conseqüència d'una campanya de confusió i terror, a partir de la qual les famílies cubanes pensaren que el nou govern els prendria la pàtria i potestat dels seus fill/es. El documental viatja a Cuba amb diversos "peterpans", alguns dels quals, mai no tornarien a veure les seves famílies...

Els nens perduts del franquisme. (Espanya, 2006. Montse Armengu i Ricard Bellis).

Disponible on line: <http://www.correntroig.org/spip.php?article1545&lang=es>

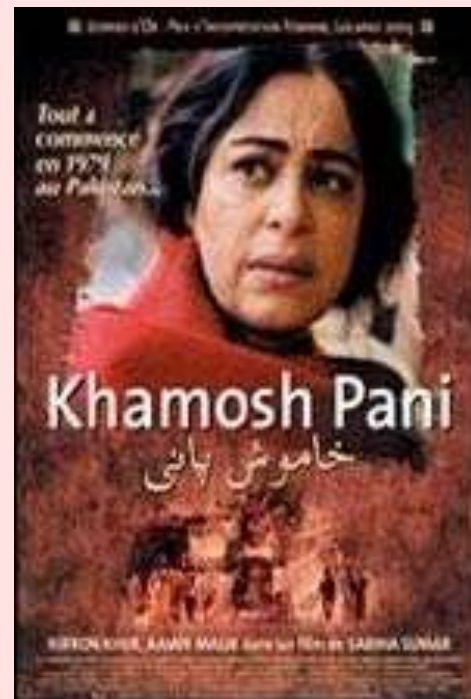
Documental on es mostra què va passar amb milers de nens/es, fills/es dels republicans/es que van perdre la Guerra Civil Espanyola, per què la dictadura franquista buscava les característiques biopsíquiques dels marxistes, de mans del metge Vallejo Nájera: *“tenemos ahora una ocasión única de comprobar experimentalmente que el simplismo del ideario marxista y la igualdad social que propugna, favorece su asimilación por los deficientes mentales”*. Amb aquest argument, es van violar els drets de milers de famílies republicanes, fets que han quedat silenciats pels quaranta anys de dictadura.

Khamosh Pani (El silenci de l'aigua). (2003. 99 min. Pakistan, França, Alemanya. Sabiha Samur).

Any 1979, a Charkhi, un petit poble del Pendjab pakistanès. Aïcha és una dona alegre d'uns quaranta anys que mai no parla del seu passat. Des de la mort del seu marit, el seu fill de 18 anys és al centre de la seva existència. Salim, un bon noi, dolç i somnador, està enamorat de Zoubida. A Pakistán, el general Zia-ul-Haq acaba de prendre el poder i d'instaurar la llei marcial. El país s'introdueix a la via de la islamització. Salim comença a freqüentar un grup de fonamentalistes musulmans. Zoubida és abandonada poc a poc pel seu enamorat, mentre Aïcha es preocupa en veure el seu fill canviar tan brutalment. Els esdeveniments es precipiten amb l'arribada dels Sikhs vinguts de l'Índia per al seu pelegrinatge. Un d'ells comença a buscar la seva germana, una tal Virou, que els musulmans havien capturat el 1947.

El passat surt bruscament a la superfície... (FILMAFFINITY)

...PER LLEGIR

Dubinsky, Karen. 2010. *Babies without borders: Adoption and migration across the Americas*. Toronto/London: University of Toronto Press.

Hübinette, Tobias. 2006. *Comforting and orphaned nation? Representations of international adoption and adopted Koreans in Korean popular culture*. Seoul: Jimoondang.

Marre, Diana and Laura Briggs (edit.). 2009. *International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children*. New York: New York University Press.

Modell, Judith. 2002. *A sealed and secret kinship: the culture of policies and practices in American Adoption*. New York/Oxford: Berghahn Books.

Serra, Márcia Milena Pivatto. 2003. O Brasil das muitas mães: aspectos demográficos da circulação de crianças. PPG Antropologia - UNICAMP, 21 de febrero.

Stryker, Rachael. 2011. *"The War at Home: Affective Economies and Transnationally Adoptive Families in the United States"*. *International Migration*, vol. 49 (6), p. 25-49.

LINKS D'INTERÈS

La *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud* celebra els seus deu anys de publicació semestral, una llarga i fructífera feina reconeguda per la major part dels índex d'impacte internacionals i per una singular quantitat de lectors/es que la segueixen tant en la seva versió online com en paper. http://www.cinde.org.co/ceanj/wp/?page_id=568

ESDEVENIMENTS RECENTS

- ***Toward a global psychology.*** New York, USA. Del 12 al 14 d'abril, 2012. <http://www.apa.org/international/pi/2011/12/perspectives.aspx>
- ***La Educación Social ante la Violencia de Género. Situación e intervenciones.*** 13 i 14 d'abril 2012. Logroño. <http://atencionmenores.blogspot.com.es/2012/03/blog-post.html>
- ***Congreso innovación educativa dislexia, TDAH y adopciones.*** Madrid. 20 i 21 d'abril 2012. <http://www.innovaeducativa.es/>
- ***Iª Jornada Estatal de Intervención Social en Salud Materno-Infanto-Juvenil.*** Hospital Sant Joan de Déu. Barcelona. 25 de mayo. <http://www.isesmij.org>

PROPERES ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

- ***Anthropology in the World. Royal Anthropological Society and the British Museum Centre for Anthropology.*** Del 8 al 10 de juny de 2012 <http://www.therai.org.uk/conferences/anthropology-in-the-world/>
- ***Youth and Futures 2012 International Conference.*** Del 6 al 7 de juny de 2012. Turku, Finlàndia. <http://www.futuresconference.fi/2012>
- ***12th ESC Congress - Myths and misconceptions versus evidence on contraception.*** Del 20 al 23 de juny del 2012. Atenas, Grècia. Organizado por: European Society of Contraception and Reproductive Health. <http://www.contraception-esc.com>

- **2nd Global Conference: the child: A Persons Project** (July 2012, Oxford, United Kingdom). Del 7 al 9 de juliol del 2012. Oxford, Regne Unit. <http://www.inter-disciplinary.net/probing-the-boundaries/persons/childhood/call-for-papers/>
- **4th International Conference: Celebrating Childhood Diversity**. Del 9 al 11 de juliol. Sheffield, Regne Unit. <http://www.cscy.group.shef.ac.uk/activities/conferences/index.htm>
- **The 2nd international family law and practice conference 2013. Parentage, Equality & Gender Conference**. Londres, Regne Unit. Del 3 al 5 de juliol del 2013. <http://www.londonmet.ac.uk/depts/lgir/research-centres/centre-for-family-law-and-practice/>
- **3rd International Conference on Geographies of Children, Young People and Families**. Department of Geography and Faculty of Arts and Social Sciences National University of Singapore. Singapur. Del 11 al 13 de juliol del 2012. <http://www.gcyf.org.uk/intconference.html>
- **International Geographical Congress 2012 Plants, Play and Place: Green Environments as a contribution to children's healthy development**. Colonia, Alemanya. Del 26 al 30 d'agost del 2012. www.igc2012.org
- **Children, Young People and Adults: Extending the Conversation**. Lancashire, Reino Unido. Del 5 al 7 de setembre de 2012. http://www.uclan.ac.uk/information/services/fm/services/conferences/uclan/extending_the_conversation/index.php

CALL FOR PAPERS

- **IUAESS 2013: Evolving Humanity, Emerging Worlds**. Manchester, Regne Unit. Del 5 al 10 d'agosto del 2013. *Panels* fecha límite el 1 de junio. Data límit *Call for Papers*: 13 de juliol. <http://www.iuaes2013.org/index.html>
- **Pan-African Anthropological Association 2012 Conference**. Nairobi, Kenya, del 13 al 14 d'agost del 2012. Data límit *Call for Papers*: 30 de juny. <http://casca-news.blogspot.com/2012/01/2nd-call-for-papers-paaa-2012.html>

III Simposio Internacional sobre Familias Monoparentales. Nuevas monoparentalidades: procesos de autodefinición y legitimación**Madrid, 25 y 26 octubre 2012****Facultad de CC. Políticas y Sociología****Universidad Complutense de Madrid****Campus de Somosaguas (Pozuelo de Alarcón, Madrid)****Jueves 25**

9:00h. Entrega de documentación

9:30h. Inauguración

10:00h. Ponencia: "Solteras por azar, madres por elección" Rosanna Hertz, (Department of Women's Studies, Wellesley College, MA, USA).

11:30h. Descanso

12:00h. Ponencia: "Familias monoparentales: retos y dilemas en el siglo XXI", Elisabet Almeda (Universidad de Barcelona) y Dino Di Nella (Universidad Nacional de Río Negro, Argentina)

14:00h. Comida

15:30h. Ponencia. "Las políticas públicas y la monoparentalidad: España y Europa", Gerardo Meil (Universidad Autónoma de Madrid).

17:00h. Mesa Redonda I: Monoparentalidad y Políticas Públicas. Moderadora: Nancy Konvalinka (Universidad Nacional de Educación a Distancia) Participantes: Cristina Beltrán Mayoral, Presidenta de la Asociación de Madres Solteras o Solas, Amasol; Carmen Flores, Presidenta de la Federación de Asociaciones de Madres Solteras; Sonia Bardají, Presidenta de la Federació Catalana de Famílies Monoparentals; Carmen Cifredo, Asociación de Madres Solteras por Elección.

18:30 h. Reunión de la Red Temática Internacional de Investigación sobre Familias Monoparentales (Tiifamo)

Viernes 2610:00h. Ponencia: "Madres a solas: de la exclusión a la autolegitimación", M^a del Mar Rodríguez (Universidad de Sevilla)

11:30h. Descanso

12:00h. Mesa Redonda II: La monoparentalidad a través de las Técnicas de Reproducción Asistida. Moderadora: Beatriz Moncó (Universidad Complutense de Madrid). Participantes: Dr. Galera Fernández, Instituto Madrileño de Fertilidad; Soledad

Chamorro, Unidad de Psicología IVI Madrid; Pilar Castellanos, presidenta de la Asociación de Madres Solteras por Elección; Antonio José Vela Sánchez, Departamento de Derecho Privado de la Universidad Pablo de Olavide.

14:00h. Comida

16:00h. Ponencia "Monoparentalidad, migraciones y transnacionalismo". Carmen Gregorio (Universidad de Granada)

18:00h. Mesa Redonda III: Monoparentalidad y adopción. Moderadora: Ana Mª Rivas (Universidad Complutense de Madrid). Participantes: Stefanie Milla, monoparental adoptiva; Lila Parrondo, Adoptantis; Juan Alonso Casalilla, Instituto Madrileño del Menor y la Familia; Eugenia Curto, madre soltera de dos niños por adopción; Mª Isabel Jociles, profesora de la Universidad Complutense de Madrid.

19:30h. Clausura del Simposio

SOBRE L'AUTORA DE LES IL·LUSTRACIONS

Carme Solé Vendrell

és una il·lustradora i pintora catalana de projecció internacional; va estudiar pintura a l'Escola Massana de Barcelona i edita el seu primer llibre el 1968. Des d'aleshores ha il·lustrat més de 700 títols entre àlbums i llibres de text adreçats a diferents grups d'edat; també ha il·lustrat contes de García Márquez, Martí i Pol i Calders entre d'altres. Els seus llibres han tractat temàtiques molt diverses, sempre explorant noves tècniques i estils en la seva obra.

Tanmateix, ha impartit cursos d'il·lustració a Barcelona, Mèxic DF, Venècia, Río de Janeiro, Taiwan i Nova York; i ha format part de diversos jurats internacionals. Carme Solé és sòcia Fundadora de l'Associació professional d'Il·lustradors de Catalunya, i ha estat distingida amb nombrosos premis entre els quals destaquen: Janusz Korczak 1979, Octogone la Fonte 1992 o la Creu de Sant Jordi 2006; els dos primers amb algunes de les obres reproduïdes en aquest número de la Newsletter.

Des del 1992, l'artista compagina la seva activitat com a il·lustradora amb la pintura; on destaquen els seus retrats d'infants, Nens del mar i Nens de la guerra. El 2004, l'Ajuntament de Barcelona li encarrega un mural per la pau que porta per nom "Ibtihal"; aquesta obra pensada pel Fòrum de les Cultures 2004 deixa entreveure la seva besant més compromesa. Actualment prepara diverses exposicions i l'edició del seu proper treball d'il·lustració; podeu veure la seva obra a la pàgina web:

<http://www.carmesolevendrell.com/>

SOBRE L'AUTORA DELS CONTINGUTS D'AQUEST NÚMERO

Claudia Fonseca

És professora del Màster i del Doctorat en Antropologia Social de la Universidade Federal do Rio Grande do Sul i professora del Doctorat en Antropologia Social de la Universidad Nacional de San Martín (Argentina).

Els seus interessos d'investigació inclouen l'antropologia jurídica, l'organització familiar i les relacions de gènere entre els grups populars de Brasil, amb especial èmfasi en temes de drets humans i adopció internacional.